Patent Hukuku-Buluş-Çalışan Buluşları

8. Hafta

Patent korumasından söz edebilmek için öncelikle bir buluş olmalıdır.

Tanım:

«Bir beşeri gereksinim olarak ortaya çıkan soruna; **teknik alana giren, uygulanabilir bir öğreti** ile **çözüm getiren** fikri bir ürün.»

(TEKİNALP: 530)

- Bir diğer deyişle; teknik bir probleme teknik araçların kullanılması yoluyla getirilen çözümdür.
- Buluş teknik niteliğe sahip olmalıdır.
- Buluş, ürün veya usul (süreç) olabilir.

<u>Patent Kavramı</u> (Türk Patent ve Marka <u>Kurumu</u>)

Patent hakkı: Sınırlı bir yer ve süre için üçüncü kişiler tarafından buluşun izinsiz olarak üretilmesini, kullanılmasını veya satılmasını engelleme yoluyla sahibine tanınan tekel hakkıdır.

Patentle korunmayan buluşlar şartlarını taşıyorsa faydalı model, tasarım, knowhow gibi başka haklar ile korunabilir.

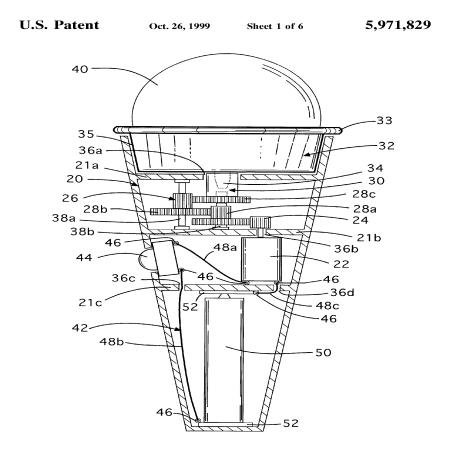

FIG.1

Patent & Know-How

Patent başvurusunda, tarifnamede ve resim gibi diğer başvuru unsurlarında buluş ile alakalı çok açık ve ayrıntılı bilgiler sunulmaktadır. Dolayısıyla patent verilebilirlik şartlarını taşıyan bir buluşun sahibi, özellikle bilgini ticari değerine göre patent koruması yerine buluşunu gizli tutmayı tercih edebilir (know how).

Patent Hakkının Özellikleri (SARI: 303,304)

- 1. Mutlak, inhisari ve ülkesel bir haktır.
- 2. Tescile tabidir. Patentin tescili, hakkın doğumu için kurucu değil, açıklayıcı bir işlemdir.
- 3. Süreyle sınırlı bir haktır, koruma süresi 20 yıldır. Bu süre dolunca buluşun kullanımı kamuya açılır.
- **4. Hukuki işleme konu olabilir.** Hak sahibi hak üzerinde devir, lisans gibi tasarruflarda bulunabilir.

Patent Türleri

Ürün Patenti: buluş bir ürün olarak ortaya çıkmaktadır. Örn; makine, ilaç

Usul Patenti: buluş ürün niteliği taşımayan sonuçlar ortaya çıkaran, teknik düzeni ve bu düzende kullanılan maddeleri belirleyip içeren bir çözümdür. (KESKİN: 39) Örn; poli-kristal bir silikon tabakayı üretme usulü

Ek Patent: patent konusu buluşu mükemmelleştiren veya geliştiren ve asıl patentin konusu ile bütünlük içinde bulunan buluşlar, asıl başvuruya ek patent başvurusu ile korunabilir

Patent Hakkının Kapsamı

- Patent sahibi, buluşun yeri, teknoloji alanı ve ürünlerin ithal veya yerli üretim olup olmadığı konusunda herhangi bir ayrım yapmaksızın patent hakkından yararlanır.
- Patent hakkının sahibine sağladığı hakları olumlu ve olumsuz olarak sınıflandırabiliriz.

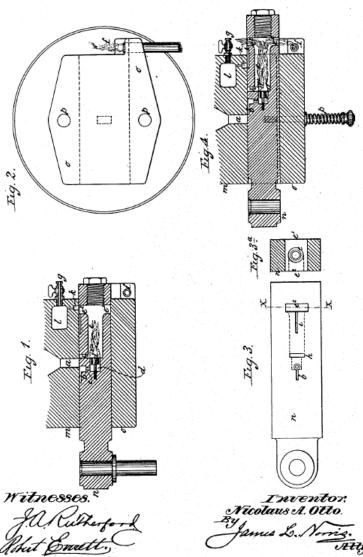

(No Model.)

N. A. OTTO.

No. 365,701.

Patented June 28, 1887.

Hak sahibi,

Olumlu hakları gereği: patentten ekonomik olarak yararlanabilir, lisans verebilir, bizzat kullanabilir, sair tasarruflarda bulunabilir.

Olumsuz hakları gereği: patent hakkını izinsiz kullananları bu fiillerinden men edebilir.

(SARI: 304)

Patent sahibinin, <u>izinsiz olarak yapılması hâlinde</u> aşağıda belirtilen fiillerin önlenmesini talep etme hakkı vardır:

A.Ürün patentleri açısından, ürünün üretilmesi, satılması, kullanılması veya ithal edilmesi veya bu amaçlar için kişisel ihtiyaçtan başka herhangi bir nedenle elde bulundurulması.

B.Usul patentleri açısından

- Patentin; kullanılmasının yasak olduğu bilindiği veya bilinmesi gerektiği halde kullanılmasının başkasına teklif edilmesi.
- Usulün kullanılması.
- Usul ile <u>doğrudan doğruya elde edilen</u> ürünlerin satılması, kullanılması, ithal edilmesi veya bu amaçlar için kişisel ihtiyaçtan başka herhangi bir nedenle elde bulundurulması.

Patent Hakkının Sınırları

Genel sınır: Patentin konusu kanunlara, genel ahlaka, kamu düzenine veya genel sağlığa zarar verecek şekilde kullanılamaz.

Patent hakkının kapsamı dışında olan fiiller, SMK m. 85/3'te sayılmıştır. Başlıcaları;

- Sınai veya ticari bir amaç olmaksızın, özel maksatla sınırlı kalan fiiller.
- Patent konusu buluşu içeren <u>deneme amaçlı fiiller.</u>
- <u>Sadece bir reçetenin oluşturulması için</u> eczanelerde yapılan ilaçların seri üretim olmadan hazırlanarak kullanılması, ve bu şekilde hazırlanan ilaçlara ilişkin fiiller.

Buluş Sayılmayanlar

- Keşifler, bilimsel teoriler ve matematiksel yöntemler.
- 2. Zihni faaliyetler, iş faaliyetleri veya oyunlara ilişkin plan, kural ve yöntemler.
- 3. Bilgisayar programları.
- 4. Estetik niteliği bulunan mahsuller, edebiyat ve sanat eserleri ile bilim eserleri.
- 5. Bilginin sunumu.

Patentlenemeyen Buluşlar

- 1. Kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı olan buluşlar.
- 2. Mikrobiyolojik işlemler veya bu işlemler sonucu elde edilen ürünler hariç olmak üzere, bitki çeşitleri veya hayvan ırkları ile bitki veya hayvan üretimine yönelik esas olarak biyolojik işlemler.
- 3. İnsan veya hayvan vücuduna uygulanacak teşhis yöntemleri ile cerrahi yöntemler dâhil tüm tedavi yöntemleri.
- 4. Oluşumunun ve gelişiminin çeşitli aşamalarında insan bedeni ve bir gen dizisi veya kısmi gen dizisi de dâhil olmak üzere <u>insan bedeninin öğelerinden birinin sadece keşfi.</u>
- 5. İnsan klonlama işlemleri, insan eşey hattının genetik kimliğini değiştirme işlemleri, insan embriyosunun sınai ya da ticari amaçlarla kullanılması, insan ya da hayvanlara önemli bir tıbbi fayda sağlamaksızın hayvanlara acı çektirebilecek genetik kimlik değiştirme işlemleri ve bu işlemler sonucu elde edilen hayvanlar.

Patent Verilebilirlik Kriterleri

- 1. Yenilik
- 2. Buluş Basamağı
- 3. Sanayiye Uygulanabilirlik

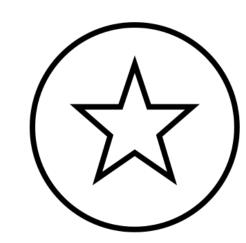
1. Yenilik

• <u>Tekniğin bilinen durumuna dâhil olmayan</u> buluşun yeni olduğu kabul edilir.

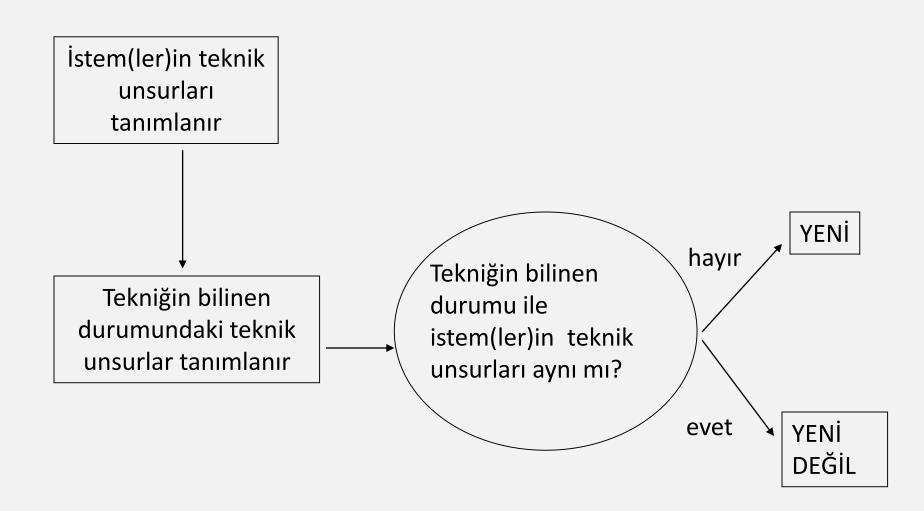
Tekniğin bilinen durumu;

Başvuru tarihinden önce, dünyanın herhangi bir yerinde,

- yazılı veya sözlü tanıtım yoluyla ortaya konulmuş veya
- kullanım ya da
- başka herhangi bir biçimde açıklanmış olan toplumca erişilebilir her şeyi kapsar.

Yenilik değerlendirilirken:

2. Buluş Basamağı

Buluşun, ilgili olduğu teknik alanda uzman bir kişi tarafından tekniğin bilinen durumundan aşikâr bir şekilde çıkarılamayacak nitelikte olması anlamına gelmektedir.

3. Sanayiye Uygulanabilirlik

Buluşun tarım dahil sanayinin herhangi bir dalında **üretilebilir, uygulanabilir veya kullanılabilir** nitelikte olması anlamına gelir. (Türk Patent)

Patent isteme hakkı, buluşu yapana veya onun haleflerine aittir.

- Bu hakkın başkalarına devri mümkündür.
- Buluş birden çok kişi tarafından birlikte gerçekleştirilmişse patent isteme hakkı, taraflar başka türlü kararlaştırmamışsa bunların tamamına aittir.

Patent isteme hakkı (SMK m.

- Aynı buluş, birbirinden bağımsız olarak birden çok kişi tarafından gerçekleştirilmişse patent isteme hakkı, önceki tarihli başvurunun yayımlanmış olması şartıyla daha önce başvuru yapana aittir.
- Patent almak için ilk başvuran kişi, aksi ispat edilinceye kadar, patent isteme hakkının sahibidir.

Patent Başvuru SüreciBaşvuru Öncesi

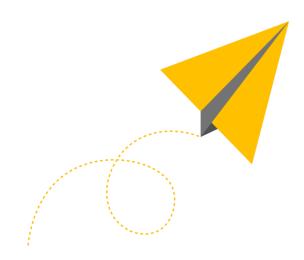
- 1. Ön Araştırma
- 2. Başvurunun Hazırlanması

1. Ön Araştırma

Başvuru sürecinden önce buluş konusu teknik alan ile ilgili, buluşun yeni olup olmadığını anlayabilmek adına ön araştırma yapılması tavsiye edilir.

Ön araştırma için:

- Türk Patent ve Marka Kurumu www.turkpatent.gov.tr
- Avrupa Patent Ofisi tr.espacenet.com
- ABD Patent Ofisi, www.uspto.gov
- Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı (WIPO), www.wipo.int

2. Başvurunun Hazırlanması

Patent başvurusunun unsurları:

- Başvuru formu
- Başvuru ücreti
- Tarifname
- İstemler
- Özet
- Varsa, resimler

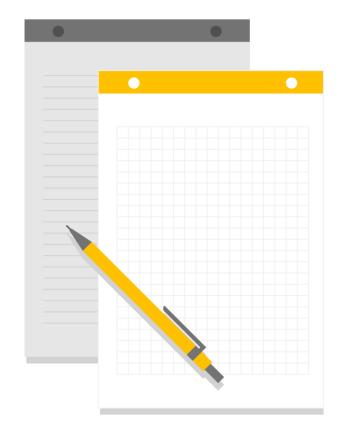

Tarifname:

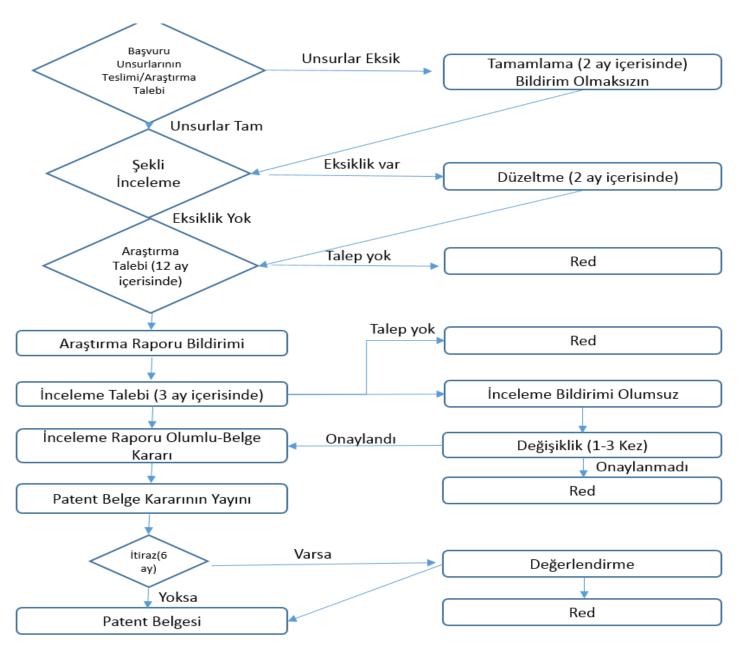
Buluş tüm detayları ile anlatılır. Tarifname, buluş konusunun ilgili olduğu teknik alanda uzman olan bir kişi tarafından buluşun uygulanabilmesini sağlayacak nitelikte açık, yeterli ve ayrıntılı olmalıdır.

istem:

Buluşun koruma talep edilen teknik özelliklerinin belirtildiği kısımdır, patentin koruma kapsamı istemlerle belirlenir.

Patent Başvurusu

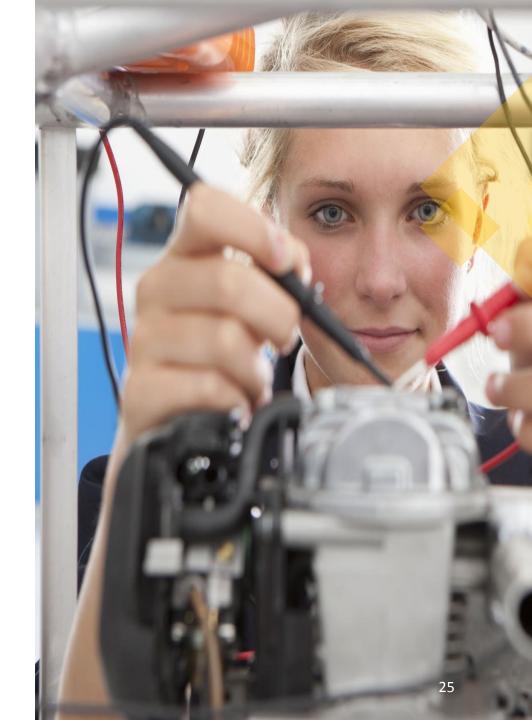
Çalışan Buluşu

Çalışan Kavramı

Çalışan, SMK uyarınca:

"Özel hukuk sözleşmesi veya benzeri bir hukuki ilişki gereğince, başkasının hizmetinde olan ve bu hizmet ilişkisini işverenin gösterdiği belli bir işle ilgili olarak kişisel bir bağımlılık içinde ona karşı yerine getirmekle yükümlü olan kişiler ile kamu görevlilerini" ifade eder.

• Öğrenciler ve ücretsiz olarak belirli bir süreye bağlı olmaksızın hizmet gören **stajyerler** hakkında çalışanlara ilişkin hükümler uygulanır.

1. Hizmet Buluşu

Çalışanın, **iş ilişkisi sırasında**

- İşletme/kamu idaresinde yükümlü olduğu faaliyeti gereği gerçekleştirdiği <u>VEYA</u>
- Büyük ölçüde işletme/kamu idaresinin deneyim ve çalışmalarına dayanarak yaptığı buluş.

Bildirim Yükümlülüğü (Hizmet Buluşu)

Çalışan, bir hizmet buluşu yaptığında, bu buluşunu yazılı olarak ve geciktirmeksizin işverene bildirmekle yükümlüdür.

Çalışan bu bildirimde;

- Teknik problemi, çözümünü ve hizmet buluşunu nası gerçekleştirmiş olduğunu açıklamak zorundadır,
- Yararlanmış olduğu işletme deneyim ve çalışmalarını, varsa diğer çalışanların katkılarını ve bu katkıların şeklini, yaptığı işle ilgili olarak aldığı talimatları ve söz konusu katkılar yanında kendisinin katkı payını belirtir.

İşverenin Hak Talebi

İşveren hizmet buluşu ile ilgili olarak;

çalışanın bildiriminin kendisine ulaşmasından itibaren dört ay içinde ve çalışana yazılı bildirim yaparak, tam veya kısmi hak talebinde bulunabilir.

 Çalışana böyle bir bildirim süresinde yapılmazsa/talepte bulunulmadığına dair bildirim yapılırsa, hizmet buluşu serbest buluş niteliği kazanır.

a.Tam Hak Talebi

İşverenin hizmet buluşuna ilişkin tam hak talebinde bulunması hâlinde bununla ilgili <u>bildirimin</u> çalışana ulaşması ile <u>buluş</u> üzerindeki <u>tüm haklar</u> işverene geçmiş olur.

b. Kısmi Hak Talebi

 İşverenin hizmet buluşuna ilişkin kısmi hak talep etmesi hâlinde, <u>hizmet buluşu</u> <u>serbest buluş niteliği kazanır.</u> Ancak bu durumda işveren, kısmi hakka dayanarak buluşu kullanabilir.

 Çalışan, serbest buluş niteliği kazanmış hizmet buluşu konusunda dilediği şekilde tasarrufta bulunabilir. (SMK m. 119'a tabi olmadan)

2. Serbest Buluş (SMK m. 119)

Hizmet buluşunun dışında kalan buluş, serbest buluş olarak kabul edilir.

- Çalışan, <u>iş ilişkisi içindeyken</u> serbest bir buluş yaparsa, <u>durumu</u> geciktirmeden işverene bildirmekle yükümlüdür.
- Bildirimde, buluş ve gerekiyorsa buluşun gerçekleştirilme şekli hakkında bilgi vermek suretiyle, buluşun gerçek bir serbest buluş sayılıp sayılmayacağı konusunda işverenin bir kanaate varabilmesi sağlanır.

 İşveren, buluşun serbest bir buluş olmadığına ilişkin itirazını, kendisine yapılan bildirim tarihinden itibaren üç ay içinde yazılı bir bildirimle ileri sürebilir.

Serbest buluşun işverenin faaliyet alanı içinde değerlendirilebilir olmadığı açıksa, çalışanın bildirim yükümlülüğü yoktur.

Serbest buluş, <u>işletmenin faaliyet alanına</u> <u>girmekteyse</u> **veya** işletme söz konusu <u>buluşun ilgili olduğu alanda faaliyette</u> <u>bulunmak için ciddi hazırlıklar içindeyse</u>; çalışan,

- iş ilişkisini sürdürmekte olduğu sırada
- başka bir şekilde değerlendirmeye başlamadan önce,
- tam hak tanımaksızın, uygun şartlar altında

buluşundan yararlanma imkânı vermek için işverene teklifte bulunmakla yükümlüdür.

